

ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

Rev. Pere G. Kalemkarian Mechitaristengasse
№ 4 Vienne

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ներկայ 1898 թվականի
Պուկարիոյ համար տարեկան 12 ֆրանկ
» » վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի » տարեկան 14 »
» » վեցամսեայ 7 »
ԿԱՆՈՒԿ ՎՃԱՐԵԼԻ

Համակ դրամ եռայլն դրկի հետեւեալ հասցեով
ՆԱԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Редакция на вѣстникъ
„Иравункъ“
ВАРНА (България).

Rédaction du journal
„Iravounk“
VARNA (Bulgarie)

Ուրախութեամբ ողջեալ գրողներէ
էս չեն դրկուիր եւ յարմար դաստիարակ-
ները միայն կը հրատարակուին աւանդ-
ողական կամ մասնաւոր:
Դասնունակ տղա 20 սանթիմ. երե-
խէն աւելի անգամներու համար 20 0/0
զեղչ կը լինի, փոխարէնը կանխիկ:

ԿՐԵՏԵ ԿՂԶԻՆ

Տասնեակներու դարու առաջին
քառորդէն ի վեր իր անկախու-
թիւնը ձեռք ձգելու համար դիւ-
ցազնաբար կռիւ մղող կրէտացիներ,
այսօր կրկին բողոքու եւ ուժա-
ձգութեան արհաւիրքին մէջ կը
տողորի:

Այդ դժբաղդ կղզին իր տուած
անհամար զոհերուն եւ զոհաբերու-
թեանց փոխարէն 30 տարիներ
առաջ ինքնավարութեան ձեռով
մենաշնորհ մը ստացած ըլլալու
յուսակարգութիւնը ունեցաւ: Սու-
թանը սահմանադրութեան ձեռով
մասնաւոր կանոնադրի մը շնորհիւ
էր, որ տեսակ մը ինքնավարու-
թիւն ըսել էր. բայց որովհետեւ
վերին հակողութիւնը կամ լաւ եւս
է ըսել, զեկը Սուլթանին քմահա-
ճոյքէն կը վարուէր, այդ շնորհը
Քրիստոնեայ ժողովուրդին ունէ
բարօրութիւն չընծայեց: Եւ վերջ
ի վերջոյ արդի Սուլթանին իր նա-
խորդին տուած իրաւասութիւն-
ներն ալ խլելով, կրէտէի բրիտո-
նէից վրէժխնդրութիւնը աւելի
բորբոքելու առիթ տուաւ, որով
վարագ կառավարչներու եւ Մուս-
թաֆա բաշայի պէս արեւնաբու-
զօրապետներու շահատակութեանց
քառմանի նախնիներու թատերա-
բեմն եղաւ կրէտէն: Դարուս ըն-
թացքին մէջ արեւան հեղեղներով
ոռողուած, դիակներու կոյտերով
ծածկուած այդ կարմիր կղզին,
պատճառ եղաւ նաեւ վերջին թուր-
քոյունական պատերազմին, որ
նոյնպէս բոսորատիկ ներկեց Եպի-
րոսը եւ ամբողջ թէսալիան:

Գրեթէ երկու տարիէ ի վեր խա-
ղապարտութեան դիմակին տակ
մեծ պետութեանց միջամտութիւ-
նը թուրքոյունական պատերազ-
մին առաջը չառնելէ զատ, կըզ-
գին խաղաղացնելու համար նշա-
նակելի արդիւնք մ'ալ ցոյց չի
տուաւ:

Հոկ բարեկարգութեան, ինք-
նավարութեան, իշխանապետու-
թեան եւ ուրիշ գրութիւններով
կղզին կառավարելու համար յա-
ջորդաբար խմբագրուած ծրագիր-

ներ տառապի պէս իրարու ետեւէ
օդին մէջ փայլեցան ու ջուրը ին-
կան, եւ գրեթէ կրէտէի վիճակը
միշտ նոյնը մնաց: Սուլթանը զեռ-
չի զիջաւ իր վեհապետական իրա-
ւունքէն բան մը զեղջիլ: Կղզւոյն
մէջ հաստատուած քանի մը վաշտ
եւրոպացի զօրաց եւ ծովածոցին
մէջ տարուբերող նաւերուն մինչեւ
ցարդ տեսած զորքը այն եղաւ,
որ կղզւոյն մէջ թիւրք կառավա-
րութիւնը եւ զինուորներն պաշտ-
պանեն ընդդէմ քրիստոնեայ ա-
պրտամբաց: Մինչդեռ եւրոպա-
կան զօրքերը ու նաւերը եթէ ի-
րենց առաջին ուսմանքով քրիստոն-
եաներն չի հարուածէին, շատոնց
կղզիէն թուրք պաշտօնեաներն ալ
զինուորներն ալ ի փախուստ խու-
ճապած կըլլային: Բայց որովհե-
տեւ մինչեւ ցարդ հոսածը արեւել-
եան քրիստոնեայի արիւն էր, հե-
տեւաբար Եւրոպացիներ յուզուելու
եւ զգածուելու պէտք չէր տեսներ:
Քրիստոնեայ ժողովուրդը մը փրկե-
լու համար Եւրոպան Ամերիկայի
պէս ալ չէր խորհեր, ուստի կը մնար
Սուլթանի վեհապետ խաբար չկոտ-
րելու համար ամբողջ կղզին հոգե-
վարքի գրութեան մէջ պահել:

Բայց այժմ խնդիրը փոխուե-
ցաւ: օգոստոս 25 ի հեռագիրներն
իմացուցին թէ թուրք խուժանը
Եւրոպացիներ ալ մեղցուցած եւ
հիւպատոսարաններն այրած է: Ա՛լ
Եւրոպան կը յուզուի, պետութիւն-
ներն իրենց դատապարտելի թըմ-
րութենէն սխալելով, աղղու մի-
ջայներու կը դիմեն: Սուլթանը
վարագար թող պնդէ թէ ինքը
կամ իր պաշտօնեաներն յանցաւոր
չեն: ա՛լ այս խօսքերը մտիկ չեն
ըլլուիր: պետութիւնը խառնուած ի
ձեռքին թուրք պաշտօնեաներն ու
զօրքերն կ'աւելն կրէտէն, եւ Մի-
ջագոյին դատարանը հարկաւա-
ւոր թուրքեր ծանրագոյն պատիժ-
ներու կը դատապարտէ:

Յաջորդաբար մեր ստանալիք
լուրերն ահա տառնք պիտի ըլլան:
որովհետեւ կրեոնի բազմին վրայ
եւրոպական փրկարար նոխաղը զոհ-
ուեցաւ, այլ եւս զայն սրբիլ ու
սրբացնել պէտք է: Կրիտացւոց
փրկութիւնը մօտ է:

Յ. Գ.

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Ռուսոյն հայ գաղթականաց վերա-
դարձի մասին Մշակ հետեւեալը կը գրէ:

Մշակի անցեալ համարում հա-
ղորդած տեղեկութիւնները կաս-
կած չեն թողնում, որ Կ. Պօլսի
Ռուսաց դեսպան Ջինովիեվի եւ
ուսման ջանքերը՝ թիւրքիայից
կովկաս փախած հայ գաղթական-
ներին վերադարձի մասին աշողու-
թեամբ են պահպնում: Վերջապէս
թիւրքաց կառավարութիւնն ստի-
պուեց հասկանալ, որ նա պարտա-
ւոր է ընդունել հայ գաղթական-
ներին, պարտաւոր է վերադարձ-
նել նրանց այն հողերը եւ կալուած-
ները, որոնք խլել են բերտե-
րի եւ թիւրքերի ձեռքով, պար-
տաւոր է վերահաստատել դաղթա-
կաններին իրանց նախկին բնակա-
վայրերում: Ճիշդ է, թիւրքաց
խոստումները, այն էլ թղթի վը-
րայ, դեռ չեն նշանակում իրակա-
նութիւն: Նա աւելի մեծ խոս-
տումներ է տուել եւ տալիս է չա-
րունակ, առանց կատարելու, բայց
անշուշտ դեսպան Ջինովիեվ կը
հակի արթուն կերպով այդ խոս-
տումների անթերի գործադրու-
թեան վրա: Արդէն մի որոշ ա-
պահովութիւն՝ տրված խոստում-
ների գործադրութեան համար
ձեռք է բերված: Գաղթականների
վերադարձի վրա հակելու համար
նշանակվելու է մի առանձին կո-
միսար:

Կովկասի դանազան տեղերում
ուպաստանած հայ գաղթականնե-
րը, որոնք բուռն ցանկութիւն ու-
նենալով հանդերձ, չէին վստահա-
նում վերադառնալ, իմանալով որ
թիւրքաց կառավարութիւնը զա-
նազան դժուարութիւններ է յա-
րուցանում, այսօր, երբ այլ եւս
վերադարձ են այդ դժուարութիւն-
ները, պէտք է նորից փորձեն հայ-
րենիք դնալ, քանի ձմեռը վրա չէ
հասել: Այդ ցանկալի է մանա-
ւանդ այն պատճառով, որ վերջերս
միանգամայն անտանելի եւ դժո-
խալին է դարձել այդ թշուառ
գաղթականների վիճակը: Կովկա-
սում: Հասարակութեան անտար-
բերութիւնը մի կողմից, միւս կող-

մից բարեգործական հաստատու-
թիւնների մերժումը նրանց օգնե-
լու՝ միջոցներ չունենալու պատ-
ճառով, աշխատութեան եւ գործի
բացակայութիւնը, հիւանդութիւն-
ները, որոնք առաջանում են քաղ-
ցածութիւնից եւ կեանքի միւս ան-
նպաստ պայմաններից, միանգա-
մայն վհատացրել, յուսահատեց-
րել են գաղթականներին: Ուրիշ
եւք չըկայ, բայց եթէ վերադառ-
նալ: Ճիշդ է, այդ հայրենիքը
այժմ վարդերի վրա չէ հանգչում,
բայց տոկուն, անընդհատ աշխա-
տութիւնը, ինքնագործունէութիւ-
նը, որ յատուկ է հայ ժողովրդ-
դին, կը հարթեն նրա համար ճա-
նապարհ՝ դէպի անդորը եւ խաղաղ
կեանք:

Իսկ հայոց հասարակութեան
վրայ ծանրանում է բարոյական
պարտաւորութիւն վերջին անգամ
նպաստել իր թշուառ եղբայրնե-
րին եւ միջոց տալ նրանց վերա-
դառնալու, քանի որ նրանք զուրկ
են այդ միջոցներից, չունենալով
ոչ փող, ոչ հագուստ, ոչ ուտե-
լիք:

ՆԱՄԱԿ ՍՈՒՏԱՆԵՆ

Կ Ա Հ Ի Բ Է

(Շար. նախորդ քիւնե եւ վերջ)

Մեկնելէ առաջ, սակայն, գովելի
պարտաճանաչութիւն, մեր անապատա-
բնակը կ'զգայ թէ պարտք մը ունի
կատարելու, այն է՝ հետաքրքրական
ակնարկ մը ձգել ազգային շրջանակնե-
րու շուրջը: Աւելորդ է ըսել թէ այս
ակնարկը յոռի տպաւորութիւն մը կը
թողու իր վրայ: Գի այն յետադէմ ա-
մօթալի կացութիւնը ում կարծես յա-
ւիտենապէս դատապարտուած է Եգիպ-
տոսի հայութիւնը, բնաւին ազգասիրի
մը գոհունակութիւն պատճառելու բը-
նութիւնն չունի: Դուրսը, առանձնա-
շնորհեալները մէկգի, խեղճութեան,
թշուառութեան, անգործ դատարկա-
շրջիկներ եւ գաղթական ընտանիքներ՝
թախճալից դէմքերով, կոտորածներու
ողորմելի կենդանապատկերները, դեռ
երէկ դիւրակեցիկ, իսկ ներսը, ազգա-
յին շրջանակներու մէջ, անտարբերու-
թիւն, երկպառակութիւն, քէն ու ոխ,
մայր ամենայն չարեաց, որուն գողցես
այսօր՝ փառապանք գրողները եղած
են իրենք՝ մեր հրապարակագիրները:

Եզրիպտոս, առանց չափազանցութեան, անտարբերութեամբ՝ հասարակութեան երկիրն է եւ հայութիւնը՝ անողջալարար բան մը ժառանգած ըլլալու է տեղային ժողովուրդի յատկանիշէն:

Փաղթականութեան այս յետադէմ քայլին մի ակներեւ ազդեցոյց, նախ եւ առաջ, կարելի է նկատել «Փարոս» լըրագիրը, որ ամբողջ տարի մը անշնչակ շարունակելէ վերջ՝ կը դադրի, տարածամ ի մեծ ապշութիւն մեզ ամենուս, ճշմարիտ զո՞ մը անտարբերութեան: Քննադատութիւն, բծախնդրութիւն թերթին ուղղութեան նկատմամբ բնականաբար պակաս չեն, ամենքն ալ աննշան ու աննեղաշնալ՝ անկողմնակալ բանիմացին համար: Ընթարտութիւնը այն է միայն, որ մեր ժողովուրդը՝ զեռ սղայ, աւելի պոռոտախօսել գիտէ քան լըջօրէն քաջալիբել աղ-գասիրական որ եւ է ձեռնարկ: Քննադատելը՝ ուղղել, կրթել, լուսաբանել է, օգտակար է ամեն խնդրոյ մէջ. բայց մեր ժողովուրդի նիւթադաշտ եւ արծաթապաշտ մեծամասնութիւնը ունի՞ այս ձիրքը. ասի ալ ձիրք մ'է, ար-հեստ մ'է՝ ամենափափուկ, սրտի եւ հոգեւոյ ուղղութեան հետ առնչութիւն ունեցող. չէ՞: Այո՛, «Փարոս» Եզրիպտոսի միակ օրկանն էր, պէտք էր որ ապրէր՝ հակառակ իրեն վերադարձած չնչին թերութիւններուն. «Ինչ մեծ ամօթ, կ'ըսեն ձեր թերթ կարդացող-ներն ալ, որ 6000 ժողովական-նութիւն մը չէ կրցած պահել թերթ մը»: Ու ըսել թէ, այս լրագիրն իր անձնակազմի զոհողութեամբ միայն կա-րողացած է իր նախորդներէ՝ ճեղքու եւ Արմաւենիոյ աւելի երկարակեաց ըլ-լալ: Ախոս՝, խեղճ Ռամատէս, որուն պակասը խիստ զգալի եղած է արդարեւ. բարեբաղդաբար կ'ըսուի թէ կրկին շարունակուելու համար նոր ջանքեր կ'ըլլուն, ո՛ր էր թէ յաջողէր:

Այս ազգակործան յետադիմութեան պատճառները պէտք է փնտռել կրթա-կան պակասութեան մէջ. կրթութիւնը վարժարաններէ կտրուել է. բայց երբ ազգային միակ վարժարանը՝ հաստատուելէն մինչ այսօր, հակառակ տարի-ներու շարքին եւ ապահովուած կտակի մը, չէ կարողացած մէկ ուսեալ աշա-կերտ իսկ զուրս հանել, երբ զարգաց-եալ երիտասարդներ մէկ մէկ գիտաւոր-ներ կը համարուին, ինչպէս կուգէ՞ք որ զաղթականութիւն մը կաղն ի կաղ չքայլէ: Ողբա՛, այո՛, գերեզմանիդ մէջ, առաքել'նիդ Գալտեան, որ քո բարե-գործութեան օրհնեալ սերմը յանձնած եւ անարգաւանդ հողի մը, ուրկէ փուշ եւ տատակ միայն արտադրուած է ցայսօր:

Ազգային վարժարանը ըսել կուգամ որուն խարխուլ չէնքը ցոյց կուտայ քեզ ներքին խղճալի կացութիւնը, 120 ժողովական աշակերտներ կը յա-ճախեն հիմա հոս, ասոնք ընդհանրա-պէս նորեկներ են, եւ բնականաբար սովորածն են նախնական բաներ: Այս վարժարանը, այս մանկապարտէզը ճիշդն ըսելու համար, աւելի վարժապետներ արտաքսած ունի, յաճախ անխղճօրէն, քան թէ թերուս շրջանաւարտներ(ո) զուրս հանած. եւ անոնք որ այս զբո-բաղդութիւնը ունեցած են՝ բնական է որ, իրենց համակիրներով մէկտեղ ոխ մը պահած ըլլան այս ապերախ հաս-տատութեան ղէմ: «Վարժապետներու քննութիւն կը տրուի կոր», կը յիշէ՞ք, կ'ըսէր «Փարոս», մինչդեռ, եթէ չեմ սխալիր, աշակերտներու տարեկան քննութիւնը տեղի չունեցաւ այս տարի, ինչպէս որ սովորութիւն կար: Վերա-տեսուէն է հայ մը՝ բարի եւ պատուա-կան մարդ մը, ալ անուամբ միայն հայ, հոգ չէ, եթէ վարժարանի մը յա-

ռաջդիմութիւնը կը պահանջէ որ Ու-սուսնական Պատ. Խորհրդոյ անդամները նախ եւ առաջ հայազէտներ եղած ըլ-լան: Տխուր եղելութիւն, բայց այս այսպէս եղած է միշտ արմատենաց երկ-րի ազգային ամէն ճիւղերու մէջ:

Տասնեւեօթ պաշտօնական կան հիմա այս վարժարանի մէջ՝ ամսաթո-շակաւ, մինչդեռ անկատար մնացած ձեռագործի մը համար, վարժուհին հեգնոտ ժպիտով մը կ'ըսէր թէ հինգ զահեկան կը պակսէր զայն լրացնելու համար: Զարմանալի չէ՞ այս, օրիորդ, Բայց ըստ իս, տեսնութիւնը եւ վար-ժապետները այնքան մեղադրելի չեն, որքան հայ ծնողաց կատարեալ անտար-բերութիւնը ու անհոգութիւնը՝ իրենց զաւկներուն ազգային կրթութեանը նկատմամբ: Այս վերջիններուն արիւ-թորթաթիւրական վստահութեամբ, փաշտներն ու պէյերը, աւելի օտարացի են քան հայ. իսկ միջին եւ աղքատ զատակարգը, երբ տղան քիչ մը կակա-ղել կը սովորի, կամ բոլորովին դպրոցէ կը հանեն եւ կամ օտար վարժարաններ կը դրկեն՝ ուրկէ դուրս կ'ելլէ կատար-եալ իմաստակ մը, ոգորմելի գաղափար-ներով տոգորեալ: Աւա՛ղ, այն պահուն ուր, աւելի քան երբէք, միասիրտ եւ միահոգի, համերաշխութեամբ աշխա-տէինք կրթական գործոյն վերականգ-ման՝ յառաջդիմութեան շաղկին մէջ մղելով մեր թմրած գաղթականութիւնը, անտարբերութիւնը հիմնադրուած մեր տունը քայքայելու վրայ է: Արթնցի՛ր, ո՛ր եզրկատարեալ հայ, ալ հերթի՛ք այս-չափ քուռ: Եւ զարավերջի մեծագործը ձայնը որ քեզ կը պոռայ. լո՛յս:

Եթէ զեռ կարծրասիրտ եւ չլուզուե-լու եւ աչիք՝ տեսնելու, ուղղէ քայ-լերդ քիչ մ'ալ գէպի էզպէքեանի պո-ղոտան, սիրելի անապատաբնակ, ուր հասարակաց պարտէզի հիւսիս-արեւ-մտեան դրանց միջնակողին ճակատը պիտի գտնես հաստատութիւն մ'ալ, համեստ՝ բայց զուտ հայկական, «Բն-թերցատիրաց ընկերութիւն» անուան տակ. նպատակը՝ ուսումնասիրութիւն ծաւալել՝ զուարճանքով, եւ հայ աղ-քատիկ մանկուոյն դաստիարակութեան իւրովսանն սաղարել: Վեր ելիր սան-զուղէն, ահա քեզ պիւրեարտներ եւ պիւրէ մը՝ վայելուչ եւ աժան ըմպելի-ներով, չգինովնալու պայմանաւ. ու-սումնասէ՛ր ես, ահա սալօն, լրագիր-ներ տեսա՞յ տեսա՞յ եւ թանգարան մը ճոխ՝ ուր տնայտէ կը հանգչին գրքերու բլրակ մը. պիտի սիրէիր անշուշտ կար-գալ Վլոյթէի 54 մեծահատոր զուրս-գործոցները. մինչ գրէն, երեկոյին, քաղցրասիւք զեփեւը նուագարանի անուշաղուր ձայնին հետ պիտի համե-մեն ընթերցանութեան հաճոյքը, բայց զու որ անապատներու մէջ ճգնելէն յափրացած ես, կ'ըսես, կ'ըմբռնեմ, սիրելի հայրենակից, որ պիտի ձանձ-րանաս. ժամանցը անախորժ է հոս, յաճախորդները ամառի վրայ կը համրու-ւին, անա՛նկ չէ: Է՛հ, անտարբերու-թիւնը զեռ ինչ աւերումներ չէ կարող գործել. եւ վարժապետները խմբա-գիրները, զարգացեալ կոչեցեալները, վարժութեան անդամներէն շատերը նոյն իսկ՝ որ պէտք էր այս չահեկան հաս-տատութիւնը փնտռէին իրենց ռաւիտե-վուն, անոնք են՝ որ հիմա չիք պարի մը եւ կամ հասարակ սրճարանի մը ա-ռաջին տեղը գրաւած են, շարադասիւլ աստղիկին տալիսները՝ եւ կամ, հրեայի մը, արաբի մը, խոպոտ պարսկի մը քթին մօտ:

Ինչ մեծ ամօթ, Աստուած իմ:

Դահլիճ ունի այսօր նորահաստատ համազգային երկսեռ վարժարան մ'ալ,

ոյր հիմնադիր-անօրէնն է զաղթական-ներէն Տիար Սմբատ Բիւրատ, հոսան-դոտ եւ անձնուէր երիտասարդ մը որուն կ'ուզուի իմ սրտագին շնորհաւորու-թիւնները, անկեղծ՝ առանց ռիկարմ մը ընելու գիտամբ: Զորս լեզուներ կ'ու-սուցուին այս հաստատութեան մէջ: Զափաղանցեալ էին թերեւս յարգելի պարոնին գովեստներ իր աշակերտնե-րու մասին. բայց կարելի է ըսել թէ հակառակ նիւթական անխուսափելի անձկութեան եւ կարճ ժամանակամի-ջոցի մը, հոս աւելի հոգածութիւն եւ յառաջդիմութեան նշույններ կը տեսնուին քան ազգային վարժարանը որուն վար-չութիւնը տղաներ են եւ պաշտօնեա-ները՝ վարձկաններ, «անամալ» ի երա-նելի որդեգիրները:

Քանի՜ ցաւալի բան սակայն, տես-նել կրթաւէր մշակ մը որ յաճախ ան-սուաղ անցուցած է ընտանիքով՝ թէ-պէտ միշտ համբերող, տոկուն, անձ-նուրաց, յաջողութեան յամառ նախան-ձախնդիր: Ա՛խ, անգո՛ւթ մետաղ, փո-խան թողոյ որ իր մարգարտագեղ գո-հարները երթան բարդութիւն ժանտ դը-րամարկներու մէջ՝ ուր ալ աւելորդ փալ մ'են, ինչ կ'ըլլար եթէ ուսնէիր, բողբոջէ՛ր՝ այսպիսի ձեռքերու մէջ՝ ուրկէ լոյս եւ առաքինութիւն կը բխին: Ս. Օ.

Պ. ՖԵԼԻՔՍ-ԹԱՄԱՍԻ ՏԵՍՈՒԹԻՆՆԵՐԸ
ԿԻԹՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Անկախութեան սէրը տղայոց մէջ. — կարելի՞ է արդեօք որ ուսուցիչները կարողանան հնազանդեցնել աշակերտ-ները իրենց անձը պատկառելի ընծա-յելով:

Ա. Ինչպէս մեզի ժամանակակից ծանօթ գրողներէն մին՝ Միշլէ, իր «Մեր որդիները» անուն գրքին մէջ կը պարզէ. անկախութեան սէրը կը զարթնու մեր պզտիկնե-րուն մէջ, երբ հազիւ առաջին բառը արտասանել գիտեն: Մա-նուկները առաջին շարժումին. «Այո» բառը թոթովելէ շատ յա-ռաջ կը գրէ նոյն հնդինակը. երբ գեռ օրօրոցին մէջն են, խարտեալ մազերով եւ մանկական պաճուճանք-ներով զարդարուած, իրենց առա-ջին թոթոված բառերինն է «ոչ» զոր կ'արտասանեն բարկութեամբ գլուխին շարժելով, երբ իրենց կ'առաջարկուի աչքերին փակել աշխարհի բազմազան երեւոյթնե-րուն հանգէպ, Դարձեալ նոյն «ոչ» բառն է որ կը լսուի, երբ կ'ա-ռաջարկուի անոնց հրաժարիլ ի-րենց սիրելի կաթէն կամ հացա-թանէն:

Այսպէս տղան անկարող գեռ եւս ինք՝ իրեն բան մը ընելու, եւ իր ժուլութիւն հազիւ բաժանուած անգիտակցութեան շուքէն, եւ ահա իր անձնասիրութիւնը հրապարակ կուգայ եւ կ'ամրապնդուի: Կը զսր-մանոյ նա ամեն իր փափաքներուն հակառակ եղող բաներուն վրայ, կը դիմադրէ զինքը ուղղորդներուն, եւ կը ճգնի ըստ կամս յառաջանալ: Վերջապէս բոլոր իր խօսքերովը եւ գործերովը կարծես կ'ուզէ ըսել մեզ թէ «ես անձնիշխան եմ»... Եւ պիտի լինի յաւէտ:

Եւ այս անկախութեան սէրը,

միմիայն պզտիկներուն քովը չէ որ կը յայտնուի, անոնցմէ մեծերն ալ նոյն պահանջն ունին, եւ ինչպէս պէտք է բացատրել այն ընդդիմու-թիւնը, զոր ցոյց կուտան մեր խոր-հուրդները եւ խրատները կատա-րելու մէջ, եւ կը նախընտրեն այն խաղերը եւ կրթութիւնները, զորս իրենք որոշած են, եւ կը հակա-ռակին այն ամեն բաներուն որ զի-րենք կը ներդն կամ խոշնդոտ կը լինին իրենց քմահաճոյքներուն: Տղայոց այս ընթացքը մեզ վիշտ պատճառելու համար ընդունելը ա-նոնց չար բնազդներ ունենալը նը-շանակել ըսել է, որ բոլորովին սխալ է եւ չունին արդէն: — Ինք-նիշխան լինելու եւ իրենց ուզածին համաձայն շարժելու փափաքը այն-քան ինքնայատուկ եւ սաստիկ է տղայոց քով որ երբեմն յամառու-թեան յետին աստիճանը կը հասնի, որուն յողթել ուժով կամ սպառ-նախքով զրեթէ անկարելի կը լինի. օրինակը ամեն օր մեր աչքին առ-ջն է: Վերջապէս, որչա՞փ մար-դիկներ, հակառակ իրենց տրուած խորհուրդներուն կը յամառին ի-րենց որոշման մէջ, եւ կը մնան հոն առանց մէկուն մտիկ ընելու, կուրցած ու քարացած, եւ առանց նկատելու իրենց սպառնացող վը-տանգները, որով անգամ մ'ալ կու-գան հաստատել թէ ամեն բանէ յառաջ իրենց խելքովը կուզեն գոր-ծել եւ շատ անգամ ի վնաս իրենց:

Անկախութեան սէրը եւ գաղա-փաքը կը միանայ յաճախ տերա-պետութեան փափաքին հետ: Բա-ւական չէ որ կուզենք մենք մեզի հնազանդիլ, ալիւս կուզենք ուրիշ-ներն ալ մեզի հնազանդեցնել եւ լինիլ տէրը մեր բոլոր գործերուն. կը փափաքինք նաեւ որ մեր իշ-խանութիւնը տարածուի դուրսն ալ, մեր նմաններուն վրայ, կեն-դանինքնու եւ նոյն իսկ անկենդան իրերու վրայ: Քանի այս ձգտումը յառաջանայ, տոյնչափ անտանելի կը դառնանք ամենուն, մոռնալով բոլորովին արդարութիւնը եւ բա-րութիւնը:

Մ. Գեթուհի
(Շարունակելի)

Ա Ձ Դ

Ազգ. Երկսեռ վարժարանաց ու-սուցչական մարմնոյ ընտրութիւն. ներն կատարուած լինելով՝ դասա-խօսութիւններն կանոնաւորապէս պիտի սկսին Սեպտեմբեր 1 ին:

Ուստի այս առթիւ Հոգաբար-ձութիւնս կը ծանուցանէ կրթա-սէր հասարակութեան որ փութան առ առաւելն մինչ սեպտեմբեր 7 իրենց զաւակաց անուններն արձա-նագրիլ տալու:

Ի դիմաց Ազգ. Երկս. վարժարանաց Հոգաբարձութեան

Ասենադպիր Ասենապէս
Գ. ԿԻՒԼՊԵՄԵՐԵԱՆ Յ. Մ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ
Վառնա, 31 Օգոս. 98.

ԼՐԱՔԱՂ

—Վանէն Բիզանդիոնի գրուած նա-
մակէ մը կը տեղեկանանք թէ, կու-
սակալը, Թահիր քաշա, Օգոստոս 2 ին
Վարազայ ու Կարմրուորի վանքերու որ-
բանոցներն այցելած եւ ազգային պաշ-
տօնական մարմիններէն խիստ լաւ ըն-
դունելութիւն գտած է. բայց իր
տեսածներէն գոհ մնալով, երկու որ-
բանոցներուն գործակալն նպատակ ալ
տուած է. (Խրք արեւմտեան գիւղ)։

Նոյնպէս նամակագիրը կը պատմէ
թէ՝ անցեալ տարի Վարազայ վանքին
տրուած 6 եղներն՝ ինչպէս միախառնա-
ներն ոչինչ պատրուակով մը յանկարծ
գութմանի վրայ յարձակելով, ետ առած
ու ամբողջ շարքով մը վանքին մշակու-
թիւնը դադարեցնելու պատճառ եղած են։
Այս առթիւ Առաջնորդը Մր. Բէյնուտի
հետ տեսնուած պահուն իրաւամբ կը
յիշեցնէ որ հրաւարակները գութմանի
լծուած անասուններ յափշտակելու կ'ը-
թան, կ'սպասեն որ երեկոյ ըլլայ, եւ
գութմանը դադարէ յետոյ անասունները
կը տանին։

Կաթողիկ կրօնաւորներն ալ դրամի
փոխարէն հրօնափոխներուն թիւը ա-
ւելցնելու մեծ եռանդ ցոյց կուտան եւ
դեր. նամակագիրը կ'ըսէ, կրօնափոխ
հայեր միշտ նորանոր պահանջներ կ'ը-
նեն շարունակելու կրօնափոխութեան
մէջ, իսկ քեռերն ալ երբ կը տեսնեն
որ նորահաւատ մը թերահաւատիլ ըս-
կըսած է, իրենց ըրած փոխառու-
թիւնը կը պահանջեն, հաստատուելու
նայով իրեն գրաւական՝ փոխառու-
թեան։

—Ջմիւռնիացի գիտնական Գալուստ
Կոստանդնուսի մահուան լուրը արդէն
արտասպառ էինք. այժմ կ'իմանանք
թէ հանգուցեալը իր գիտնական եւ
բանասիրական հարուստ գրադարանը
կտակեր է Ջմիւռնիոյ Յոնական Մա-
տենագարանին։

—Քարբերդի վաճառականներէն Վա-
հան Թիւթիւնճեան իր 18 տարեկան
դեռտի, յղի կինը խեղդեր է իր մօր
աջակցութեամբ։

—Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ,
Բաղէշի մէջ բանտարկուած կամ ձեր-
բակալուած հարիւրի չափ Ախլաթցի
ազգայնոց Սուլթանը ներում չտրեցած
ըլլալով, արձակուած են։

—Գարակէօզեան կտակի խնդրին բա-
նագնաց յանձնաժողովին կողմէ նորա-
տունկեան Գարբիէլ էֆ. Սառն Ժողո-
վոյ հաղորդեց Գարակէօզեան Գրիգոր
էֆ. ի մէկ գիրը, որմէ ժողովն իմացա-
ւորէ Գարակէօզեան ժառանգորդք պատ-
րաստ են նոյնութեամբ ստորագրել
Վարչութեան ընդունուած յայտագիրն,
այս կտակային խնդրոյն կարգադրու-
թեան համար։ Ժողովը գոհութիւն յայտ-
նելով Յանձնաժողովոյ աշխատութեանց
համար, ըստ տրամադրութեան ընկալ-
եալ յայտագրին յանձնաժողով մը կազ-
մեց, որպէսզի ձեռնարկուի կարեւոր
գործողութեանց։

Վերջապէս 70-80 հազար ոսկի այս
խնդրին ալ 20000 ուղ կարգադրուեցաւ
ըսել է։

—Հնդկաստանի Արմէնիայի թղթա-
եղբը կ'իմացնէ թէ հնդկաբնակ մեր
երկրաստարգ գրադէտներէ մին, Տիար
Մարտիկ Յ. Սէթեան, անգամ ընդուն-
ուած է մեծահամբաւ Ասիական Ընկե-
րութեան Պէնկալայի։ Տիար Մարտիկ
Սէթեանի հայրը, քննորդին է մեր ան-
ուանի բանաստեղծ եւ պատմադէտ Մե-
րովք Թաղիաղեանցին, որ հնդկահայ
գաղութին մէջ սուրբաններ բացուած
ու լրագիր ու գիրքեր հրատարակուած
ժամանակ գլխաւոր գործիչներէ մին
եղած է։

Տ. Մետրովք Սէթեան 1895ին արդէն
ընտրուած էր «Կալկաթաի համալսա-
րանի հայերէն լեզուի քննիչի պաշտօ-
նին զոր կը վարէ ցայժմ»։ Քիչ յետոյ
հրատարակեց իր մէկ աշխատասիրու-
թիւն «Հնդկաբնակ հայերու պատմու-
թիւնը»։

Պէնկալայի Ասիական Ընկերու-
թիւնը հաստատուելէն ի վեր
(1787) երկու հայ անդամ միայն
ունեցած է. առաջինն էր բարե-
յիշատակ Յովհաննէս Ավտալեան,
կալկաթաի Մարգարաթիւան ճե-
մարանի հայերէնի ուսուցիչը, և
երկրորդն եղած է այժմ Տ. Մե-
րովք Յ. Սէթեան։

—Պոլսոյ Ազգ. հիւանդանոցի
վերաշինութեան համար հանգա-
նակուած 25000 ոսկիէն 2500 ոս-
կի չափ գումարով՝ որ Միքայէլ
էֆ. Յակոբճեանի մօտ կը մնայ,
ձեռնարկուած է հիւանդանոցի պա-
կաս մասերուն շինութեանց. կը
լսենք թէ Միքայէլ էֆ. իր ծա-
նօթ բարեացակամութեամբն ու
առաքինութեամբն յանձն առնել
բոլորովին իր անձնական ծախքով
շինել Ս. Փրկչի մատուռն որ ըս-
կուած է, և թէ հիմա կատարուե-
լու վրայ եղած շինութեանց ծախ-
քին բացն ալ իր կողմէ ամբող-
ջացնել խոստացած է։

—Ս. Փրկչի հիւանդանոցի ներ-
քին պարտէզին մէջ անցեալ կիւ-
րակէ մասնաւոր հանգէս կատար-
ուած և Պատրիարքի կէզմէ Սուլ-
թանի արեւշատութեան համար
մաղթանքներ եղած են։

Պարտէզին կեդրոնը հաստատ-
ուած էր տաղաւար մը, որուն ճա-
կատին վրայ կայս. թուղրային
տակ կը նշմարուէր «բառիշտհմ
չօգ եաշա» վերտառութիւնը։ Պատ-
րիարքին շուրջը կը գտնուէին Տ.
Խորէն Ալեքեան, Տ. Մկրտիչ Սու-
քիասեան, Տ. Հմայակ դիմաքսեան
և Տ. Գէորգ Երեցեան Եպիսկո-
պոսներն, մի քանի քահանաներ և
հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը
ու չորպաճի գասը։

Այս առթիւ Բիզանդիոն կը
գրէ «երէկ մայրաքաղաքիս ամեն
կողմերէն Հայեր կը գիմէին Ս.
Փրկչեան հիւանդանոցը, մասնակ-
ցելու համար այն հանդիսաւոր
բարեմաղթութեանց վասն արեւ-
շատութեան վեհ. Սուլթանին, զոր
Ս. Պատրիարք հայրը կատարեց
նոր կայսերական շնորհին առթիւ։

—Վեհ. կաթողիկոսը վերստին
ճանապարհորդութեան մէջ է. այժմ
կայցելէ Եւլիի կողմերն, վան-
քերն և աղագային ու կրօնական
բոլոր հաստատութիւններն անձամբ
աչքէ կանցնէ Երեւոնապարգ Հայ-
րիկի այս օրինակը կաթողիկոս-
ներէն շատ քիչեր տուած են։

—Գեր. Գէորգ Ծ. Վ. Իւթիւ-
ճեան Մարտիկէն մեկնած է գէպի
Էջմիածին, Եպիսկոպոս ձեռնադ-
րուելու համար։

Արմէնիան կ'ըսէ։

—Լուր կայ թէ՝ Գեր. Իւթիւ-
ճեան Եւրոպայի (Թերեւս ըսել կուզ-
ուի Ֆրանսայի և Անգլիոյ) վրայ

Եպիսկոպոս պիտի ձեռնադրուի.
բայց հաստատ կերպով իմացած
չլինելով այդ լուր, վերապահու-
թեամբ միայն կուտանք։

—Ամերիկայի հայոց Առաջնորդ
Գեր. Յովսէփ Եպիսկոպոս Սար-
րաճեան մէկ շաբաթ Մարտիչ հիւ-
մալէ և հանդիսաւոր Պատարագ
մը ընելէ վերջ կիրակի օր մեկնած
է գէպի բարիզ ուր կը մնայ քանի
մը օր միայն և անկէ կ'անցնի Լոն-
տոն։

—Հովուութեան պաշտօնով Ա-
մերիկայ գտնուող Տ. Վաղինակ
վարդապետ այցելած մի քանի քա-
ղաքներէն հայ որբերու ինպաստ
հանգանակութիւն ըրած և 116
տղարի գումար մը գոյացուցած
լինելով, անմիջապէս Բաղէշի և
Քարբերդի որբանոցներուն զրկած
է։

—Ամերիկայէն մեզ կը գրեն հե-
տեւեալը։

«Բարեկամական շրջանակներու
մէջ կը տեղեկանամ թէ Պօթժօնի
երիտասարդներէն խումբ մը նպա-
տակ ունի յառաջիկայ Հոկ. 1 ին
Հայրենիք անուն «Լաւ» թերթ
մը հրատարակել. կը կարծուի թէ
նոր թերթի խմբագրութիւնը ա-
ռաջարկուած է Տիգրիսի խմբագ-
րութեան անդամներէն Պր. Թ.
Չարչաֆճեանի։ Անձկանօք կըս-
պասենք Հայրենիքի երեւումին որ
ծրագրած է նմանիլ հանգուցեալ
Հայրենիքին։

ՄՈՒՀԻՄ ՊԻՐ ՄԻԻԼԱԳԱՅ

(Եվսէֆի Լուսինի զեկնէ)

—Պաշտօնաբի խրիսթիան
հիւքիւմէթլէր պէյնիտէ իթթի-
ֆագ հուսուլա կէլմէսի պու մու-
հարէպէ իլէ գօլալաշտը մը՝ եօգ-
սա միւլքիւլաթ տահսմը՝ արթուր։

—Սերպէստ սէօյլէյէճէկիմ։ Պիր
չօգ Բուսլարն, Պուկարլարն վէ
Սըրպլարն գաթիլէն գանաթ
հասըլ իթթիքլէրի պիր իտէյալը
իզահ իտէճէկիմ քի, պէլքի օգու-
յանլարնըլըն պէօյիւք պիր գըս-
մընը թաաճիւպտէ պըրագաճագ
տըր։ Թիւրքլէր պու մուհարէպէ-
տէ զալէպէ իթմիշ օլմագլէ պէ-
րապէր, Բուսլարտան տահսա զի-
յատէ մատտի զարարտան մատտա
մանէվի զարարլարա տիւշար օլ-
տըլար։ Իզահ իտէյիմ։

Էվսէֆա, պու մուհարէպէ իլէ
պիր տէֆա տալի թաստիգ օլըն-
տըր քի, Պաշտան խրիսթիան հիւ-
քիւմէթլէրիտէն հիշ պիրի եալը-
նըլըն Թիւրքիայա գարշը ֆաի-
տէլի մուհարէպէ իտէմէզ։ Պու
սաիւր միլլէթլէրտէն Էվսէֆ Բուս-
լարտան գապուլ օլընմըշ պիր հա-
գըգաթ տըր զիրա Բուսլար՝ Թիւր-
քիա իլէ մուհարէպէ պահսը աշըլ-
մասընտա, Էվսէֆտէն պիրիլէր տի-
քի ալթ օլմագլար։ Պինաէն ա-
լէյհ խրիսթիան հիւքիւմէթլէր
պէյնիտէ միւսթագպէտտէ պիր
իթթիֆագըն վիճուտի բէք իգ-
թիլալը օլմագա տըր։

Սանիէն, պու մուհարէպէ իլէ
թաստիգ օլընպիրտի քի, խրիս-
թիան հիւքիւմէթլէր պիրիլէրտէ
օլուրլար իսէ Թիւրքիայա գարշը
մուհարէպէ իտուպ զալիպ պուլը-
նագալար։ շիմտի պու պիր հա-
գըգաթ տըր։ Էվսէֆ նէ Շարգտա
վէ նէտէ Ղարպտա ինանըլմագ տըր։
Նիհայէթ Թիւրքիա պէօյիւք պիր
տէվլէթ օլուպ, մուսթագամ օր-
տուսը վէ ասքէրի օլմայան Եու-
նանիսթան կիպի քիւլիւք հիւքիւ-
մէթէ զալէպէ իթմիշ օլմասընտա
թէաճուպ իտէճէք նէ՝ վար տըր։

Նէ՝ սէպէպլէ, Էվրոքտա ու-
մուսէն շու իտէա վար քի Եունան
մուհարէպէսինտէ Թիւրքիա եէ-
նիտէն հայաթտա վէ գուլվէթէ
մալիք օլտըլընը իպրագ իթմիշ Լա-
քին նէ՝ եօլտա հայաթ, նէ՝ գուլ-
վէթ, վէ նէ՝ ասքէրիկ խասէսի.
նէ՝ րէտէ պուլըյօլար պունլարը.
Թիւրքիա սինօրը իւզէրինտէ եէ-
տի կիւն շէտիտէն մուգալվէթ
իթմէմիգտէ թիւրքլէր պիրիմիւշ
միսլիմիգտէն զիյատէ, օնլարն
մուսթագամ թօքըլարը պիրիմ-
քիլէրին տէօրթ միալի գուլվէթէ
հայիզ իքէն, պիրի մէվգըմըտան
տիւշիւրմէք իչիւն նէ՝ գատար պէ-
հուտէ չալըլըլար ըտը։ Ահ օլ
զէման կօյուանըն սուլուլարըն.
տա Եունան ասքէրիին՝ թէվա-
րիլէրի անտըրան, գահրամանը-
ղը հայրէթլէ նագլ օլընմըշ տըր։
վէլէսթինօտա հայրէթպալա մու-
գալվէթիմիլլէ թիւրքլէրէ զա-
լէպէ իտէրէք անլէրին բէք չօգ-
լարընը գրարագ կէրի սիւրտիւք։
Եա Ֆարսալա էօնիւնտէ Էթհէմ
բաշանըն բլանընը պօղտըլըմըլը,
վէ Տօմօքոս էօնիւնտէ անլէրին ա-
ճիգ գալմալարը։ Օգուլընը Սուլ-
թանըն օրտուլարընը եէնիտէն
թանգիմ իտէն ալմանիալը Ժէնէ-
րալ վօնտէր կօյնըն բաթօրթընը,
քի կէլէն կիւն կօյուա նէլը իթ-
միշ տի, նէ գատար մուսթագա
օլ գատար միւլթիտ տիր։

Թիւրք ասքէրլէր քէնտի չալիւր-
տի օլտըլընտան անլէրի պիր ազ
թասահուպ իթմէկէ մէճպուր ի-
քէն, բաթօրթընտա, Ժէնէրալ կօյն
քէնտիսի օլ գատար շէտիտ լիսան
լէ թէսալիտա թիւրք օրտուսը-
նըն ամէլիաթընը ֆասլ ու զէմ
իթմիշ տիր։

Ժէնէրալ կօյն Էվսէֆ քէնտի.
սի իթիւրաֆ իտէճէք, քի Տօմօ-
քօտա էկէր պիրտէ պիր գալթա-
պուր տահսա զիյատէ օլմուշ օլսա
ըտը թիւրքլէրին մաղուպ ու մահֆ
օլմալարը շիւքէսիլ իտի։

Պիրիմ քիւլիւք օրտունըն Էթ-
րաֆընը ալմագ իչիւն թիւրքլէ-
րին բլանը ամմէթէն պօղուլտը,
պիր օնլարտան տահսա զիյատէ եէ-
սիր ալտըգ։ Նիհայէթ, կիւզել
թալիմի վէ միւլքէմմէլ սիւրահան-
մըշ սէքսէն պին քիշիտէն իպա-
րէթ պիր օրտունըլ օլսա ըտը,
պիր զալէպէ իտէճէք իտիք, վէ
Եպիրոստա եաթուրըլըլ կիպի
պէրիտէտէ Թիւրք թօքրալընը

զապիթ իտեպիլիւր իտիք: Հազը-
գաթ, էկէր մուհարէպէ տէվամ
իթսէ իտի, թիւրքէր պաշգա
թարափարտան տաիւր ասքէր կէ-
թիւրէրէք, չօղլուզլէ պիզի էզիպ.
պիթիւրիւր տի, ֆուգաթ սօնու
նէ օլաճաղը քիմ պիլիւրտի: Շիմ-
տի ֆարզ իտէլիմ քի, պիզ հալը-
նըզ օլմայուպ տէ, Գարատաղլըլար,
Սըրպլար, Պուլկարլար տախի պի-
զիմ իլէ պիլիւրքտէ օ սըրատա մու-
հարէպէյէ կիւրիշսէլէր տի:

Օ զէման թիւրքիա նէ՞ հարա-
ճագ տը. թապիւի, պիւթիւն պիւ-
թիւնէ Ասիա վիլայէթլէրիւնի աս-
քէրիւզ պըրագուպտէ պիւթիւն-
ասքէրիւրիւնի պիզիմ տէօրտիւմիւ-
զէ գարշը հօլլայամազ տը. պիւնու-
պէրիւն, հէր պիւր ճիհէթտէն էզի-
լէճէք տի: Իշթէ պու մուհարէ-
պէտէն ալընան պէօյիւք տէրս,
հանի Պալգանտա ուֆագ խրիս-
թիյան հիւքիւմէթլէր. գուվէի
ասքէրիւրէճէ Շարգ մէսէլէսիւնի
հալընըզ քէնտիլէրի հալլ իթմէկէ
մուգթէտիւր տիլլէր:

— Սիզ բէք տօղրու պիւր էֆ-
քէար պէյան իթտիւնիլ, հանի
թիւրքիայա գարշը մուհարէպէյէ
կիւրիշսէլէրէն էվվէլ մաղլուպ օլա-
ճաղընըզ պիլիւր իմիշսիւնիլ, օ-
հալտէ, նէ՞ իշիւն մուհարէպէ իթ-
տիւնիլ. կէրի տուրամազմը ըսը-
նըզ:

— Սիզ բէք նազիւք վէ հէր մէ-
սէլէտէն էհէմմիյէթլի պիւր նօգ-
թայա տօգանտընըզ, թէէսիւֆէն
պու խուսուստա բէք իզահաթա
կիւրիշսէլէր վէ սիզիւն տըզգաթը-
նըզա քէֆայէթ վէրէմէմ. ֆագաթ
պու մուհարէպէնիւն հէր պիւր սըր-
ըն նէ վագըթ մէյտանա չըգար
իսէ հէրքէս հէր պիւր շէյի անլա-
յաճագ: Էվվէթ պիզլէ թահգիւրլէր
վէ թագիւրլէր իտիւտի, պիզիմ բէ-
յիսիմիլ Մ. Տէլիսանի, Իքի պու-
չուգ միլիօնըզ ուֆագ պիւր էյա-
լէթի գըյաա օլընմազ պէօյիւք
պիւր տէվլէթէ գարշը մուհարէպէ
հօլընա գօյտըղընտան տօլայը էն
ուճ տէրէճէտէ թէքտիլլէրէ ուղ-
րատը: Լաքիւն մուհարէպէտէն չէ-
քիւմէնիւն հօլը հօգ ըտը, մուհա-
րէպէ իթմէմէք պիզլէ միւմքիւնիլ
իտի: Պիզտէ իսթէմէկ իտիւր վէ
մէճպուր տըզ հա մէսլէքտէն չէ-
քիւլէթմ վէ հաթաթ իլէրի կիտէ-
լիմ: Մէսլէքտէն չէքիւմէք պիզլէ
պիւր ալազըլը տը, վաթմանա իյ-
ֆաի խըրմէթ իթմէք իշիւն հա-
սիյէթիւրիլէ մէվզըմըզ մուհա-
ֆագա վէ հալը հաղըրըն պիւթիւն
մէսուլիյէթիւնի թէմիւն իթմէք վա-
զիֆէի մուգատտէս օլտըղընա վիճ-
տանըմըզ պիզի թահրիգ իթտի.
զիւրա, տըզգաթ իտիւնիլ, էկէր
պիզ խարիճի մուհարէպէ իթմէկ
իսէ իտիւք, տախիլի գալկամըզ օ-
լաճագ ըտը, Եունանիսթանտա պիւր
պէօյիւք իսթիւլալ զուհուր իտէ-
ճէք իտի, վէ էհալի մէճնուիյէթ-
լէ հիւքիւմէթի, թէէսիսաթմը վէ
գըրալ խանէտանընը սիւրիւրիւպ
գալտըրաճագ տը:

Մուհարէպէ իթմէքլէ հէրիսիւնի
գուրթարտըզ, էյալէթի էն պէօ-
յիւք պէլալարտան մուհաֆալտ իթ-
միշ օլտուգ: Մուհարէպէ իթմէք
լէ պիզիմ մուգատտէս պօրճըմըզ
պիզիմ վազիֆէյիլի իճրա էյլէմիշ
օլտուգ: Պիթարաֆ թէվարիս պիւր
կիւն պիզիմ հուգուզըմըզ իտտէ
իտէճէք տիւր:

Իշպու մանէլի քէլամլար իլէ Մ.
Մալրօմիլիսալի միւթէսիւր օլտուգ
միւլագաթմընա նիհայէթ վէրտի:

ՏԵՂԵԹԼԻ ՃԻՆԱՅԵԹ

Աւստրիա իմպերաթօրիցասը Է-
լիզապէթ պիւր անարշիստտէն գաթլ
օլընտը:

Իմպերաթօրիցա ժընէվտէ պու-
լունտը, ալաֆրանկա սեպտեմ. 10
տա (էօյլէնտէ) 12 ի 40 տաղըզա
կէշէրէք Պօ-Ռիվաժ նամ օթէլտէն
էնուպ, վաբօրա կիւմէք իշիւն իս-
քէլէտէն կէշէր իքէն, Լիւքշէնի
իսմիւնտէ պիւր անարշիստ իմպերա-
թօրիցայը խանէլլէր վուրմուշ տըր,
հանընտա պուլընանլար անը տիւ-
շիւրմէքսիլիւն վաբօրա կէթիւր-
միւշլէր իսէտէ, օրատա պայլըն
տիւշմիւշ, նիհայէթ վաբօրաան
օթէլէ նազլ իտիւմիշ վէ սաթթ
իւշ սուլարընտա վէֆաթ իթմիւշ
տիւր:

Գաթիլ Լիւքշէնի անիտէ տէր-
տէսթ օլընուպ, իսթիւնթագա տ-
լընմաղընտա, քէնտիսի իթպիւ-
նըն Բառմէ շէհրիստէն իսէտէ Բա-
րիստէ տօղմուշ օլտըղընը վէ տ-
նարշիստ օլուպ, պիւր պէօյիւք
զատ էօլտիւրմէք իշիւն ժէնէվէ
կէլտիկիւնի վէ նիյէթի Տիւք տ'Օռ-
լէտէն գաթլ իթմէք իմիշսէ տէ,
օլ նիյէթիւնի իճրա իտէմէյուպ,
նիհայէթ իմպերաթօրիցանըն օրա-
տա պուլընտըղընը տուլտըղընտա
օնու էօլտիւրմէկէ շիթպան իթ-
տիկիւնի ալըզտան ալըզա սէօյլէ-
միշ տիւր:

ՄԻԻԹԵՆԵՎ ՎԻԵ

— Մալիյէ նաղըրը թէվիֆիգ
բաշա մէմուրիյէթտէն աղլ օլընուպ
հէրիւնէ Բէշիտ պէյ մալիյէ նաղը-
րը թային օլընմըշ տը: Ֆրանկ-
ֆօրքըր Զայրուսիլըն Սթանպուլ
մուլպիւրի պու աղլտան տօլայը
շու հօլտա մալիւմաթ վէրմիշ տիւր,
«Սուլթան էէվմի ճուլուսը մի-
նասիպէթլէ, պիւթիւն մէմուրա-
րա վէ ասքէրլէրէ պիւրէր ալըզ
էօտէմէսիւնի էմր իթմիւշ:

«Նաղըր» խաղիւնտէ բարա պու-
լընմաղընը սէպէպլէ, ալըզլարը
էօտէմէք միւմքիւնիլ օլտըղընը
վէ օսմանը պանգասընտա օլան
Եունանի թաղմիւնաթմը 2 միլիօն
լիւրատան խարճանըմաղը տախի
Սուլթանըն էմրիւնէ գարշը պու-
լընտըղընը ճէվապէն պիւրտիւրմիւշ:

Թէվիֆիգ բաշա էգհէր ճիհէթ
շալըշմըշ պիւր պանքատան էօտիւնճ
ալմաղա, ֆագաթ մուվաֆագ օլա-

մատըղը սէպէպլէ Սուլթան անը
տէրագապ աղլ իթմիւշ:

— Ինկիլիթէրա վէ Ալմանիա պէյ-
նիւնտէ պիւր իթթիֆագ հուսուլա
կէլմէսիւնէ տաիւր չըղմըշ օլան շա-
յէտլար կիթտիքճէ ճիտտիյէթ
քէսպ իթմէքտէ պուլընըյօր. պաղը
կաղէթալարըն էֆքէարընճա պու
իթթիֆագ ումուժի օլմայուպ խու-
սուսի օլաճագ ըմըշ, հանի Ալմա-
նիա Ինկիլիլլէրի Մըսըրտա թէ-
մէլլէշմէսիւնէ վէ Ինկիլիլլէրա տախի
Ալմանլարըն Անտաթուլտա իլէրլէ-
մէսիւնէ միւստատէ իտէճէլլէր իմիւշ:

— Սպանիանըն մէճլիսի մէպու-
սանընտա վէ ալանընտա շէտիտ
միւճատէլլէր վուգու պուլմըշ տըր:
— Չար վէ Չարիճա հաղարաթմը
Սէվաստաթօլտան Լէվաթիայա ա-
զիմէթ էթմիւշլէր տիւր:

— Թաւըն Սթանպօլտան ալտը-
ղը մալիւմաթա կէօրէ, թէրքի սի-
լահ իշիւն Բուսիանըն թէքլիֆի
Պապը Ալիտէ պէօյիւք հէյէճան
հուսուլա կէթիւրմիւշ, զիւրա մէզ-
քիւր մէսէլէ իշիւն գօնֆէրանս թէ-
ճէմիւ օլընտըղընտա հէր հալտէ
Շարգ մէսէլէսիւնտէն տէ միւպա-
հասալար ճէրէյան իտէճէկիւնտէն
գօրգմաղտա ըմըշլար. պու սէպէպ-
տէն տիկէր տէվլէթլէրիւն վէրէճէկի
ճէվապա պէքլէմէկէ գարար վէր-
միւշլէր:

— Ինկիլիլ-Մըսըր օրտուսընըն
Օմտուրմանը ալմագ իշիւն խալի-
ֆէյէ գարշը գաղանտըղը ֆիթու-
հաթտա տէրվիշլէրտէն 10800 էօ-
լիւ վէ 16000 հարէլի տիւշիւրմիւշ-
լէր վէ 4000 հէսիւր ալմըշլար:
Օմտուրմանտա տախի 400 տէր-
վիշ գըրըմըշ, խալիֆէնիւն գուվ-
վէթի գալմամըշ:

— Կօլուանըն պէյանընա կէօրէ,
թէրքի սիլահ մէսէլէսիւնտէ Բուս
խարիճիյէ նաղըրը Ֆրանսա հիւ-
քիւմէթիւնէ պաղը մէճնուիյէթ-
պախշ իղահալար վէրմիւշ:

— Էմիլ Ջօլա կիպի Էսթէրհաղի
տախի ֆիւրտը իթմիւշ վէ հախօտ
սագլանմըշ տըր:

Եէնի հարպիյէ նաղըրը Ջիւր-
լիստէն Տրէյֆիւսիւն աալա քիտ-
ղըտլարընը պիւր գաշ կիւն թէտ.
զըզ իթթիքտէն սօնրա. տալանըն
հէնիտէն պագըլմագ իգթիկա իթ-
մէյէճէկի պաղընտա էֆքէարընը
պիւր նօթա իլէ մէճլիսի պիւրտի-
միւշ, վէ էկէր մէճլիսի վիւքէլա
տալանըն հէնիտէն պագըլմաղընա
իտտաա իտէճէք օլուր իսէ, Մ.
Ջիւրլիստէն տախի իսթիֆասընը
վէրէճէք իմէշ:

Տրէյֆիւսիւն տալապը հէնիտէն
պաղըլմագ իշիւն մէճլիսի վիւքէլա
գարար վէրմիւշ օլտըղընը Ռաբէշ
պիւրտիւրիյօր:

ԿԻՐԻՏ

Գանտիւա շէհրիւն իսթիւլալընը
վէ հարպ վաբօլարընտան թօրա
թուլթուլմասընը պուլնտան էվվէլ-
քի նուսիսէմիլզէ տէրճ իթմիւշ ի-

տիւք. սին հալաթիւլլէր իսթիւլա-
լըն էլան տէվամ իթմէսիւնի պիւր-
տիւրմէքտէ տիլլէր:

Ամիւրալար Գանտիւա միւթիսա-
րըֆընա իլթիմաթօմ վէրուպ, օ-
գոստոս 28 տէ սաթթ 5 է գատար
թիւրքլէր սիւհալարը պըրագուպ
թէսիւմ օլմաղար իսէ շէհրի հէ-
նիտէն թօրա թուլթաճաղարընը
իսթար իթմիւշլէր տիւր. վաբօլար
աթէշ իթմէկէ հաղըր պուլընըյօր-
լար:

Գանտիւաա էօլէն խրիսթիյան-
լարըն մըզտարը 600 քիշիէ պա-
լիլ օլտըղը հաղըլլէր:

Եունան հիւքիւմէթի տախի ա-
տանըն մէճլիսի իտարէսիւնէ պիւր
թէլէկրաֆ վէրմիւշ վէ իսթիւլալըն
էօնիւնիւ ալընմասընը թալէպ իթ-
միւշ տիւր:

Գանտիւաա տախի պիւր միւսիւ-
ման էօլաիւրիւմիւշ օլմասընտան
տօլայը պաղը գարըշըղըղլար գու-
հուր իթմիւշ տիւր:

Կիւրիտէն թիւրք աօքէրիւնիւն
գալտըրըլմասընը վէ պիւր վալիւնիւն
թայինիւնի տէվլէթլէրէ թէքլիֆ
իտէճէլլէրիւնի ամիւրալար գօմի-
թէյէ վատ իթմիւշլէր:

500 ինկիլիլ վէ պիւր պէօլիւք
րուս ասքէրլէրի Գանտիւա էօնիւնէ
կէլմիւշլէր իօէտէ շէհրտէն իշէրի
կիւրէմէմիւշլէր:

Տիկէր պիւր թէլէկրաֆ տախի
Գանտիւա հիսարլարը իւզէրիւնէ էվ-
րոբա պանտէրալարը չէքիւտի տէ-
յօր:

Ալէրատա ասըլարըն մէճլիս իթ-
մէլէրիւնէ ամիւրալար իզիւն վէրմէ-
տիլլէր:

Բոմատան ալընան պիւր թէլէկ-
րաֆա պիւնաէն, պիւր թապուր բի-
յատէ վէ պիւր ալալ թօրճը Գան-
տիւա կիլմէկէ էմր ալմըշլար
տըր:

Ինկիլիլ գօմանտանը Գանտիւա-
տա պուլընան Էթէմ բաշայա պիւ
տիւրմիւշ, քի գօնսօլուար վաբօրա-
րա կիւրմիւշ օլմաղլէ, պանտէրալա-
րըն մուհաֆաղապընա վէ վուգու-
յա կէլէպիլէճէք ուլիուսըղըղլարա
քէնտիւրիւնի մէսուլ թուլթաճագ:

Գօնսօլուարըն բարօրթընա պի-
նաէն, աղըլար (խրիսթիյան) Գան-
տիւա հագընընտա զէլթիլլէրլէր
իշիւնտէն ասքէր գօրտօնը իւզէրի-
նէ աթէշ իտէրլէր իմիւշ:

ԶԱԽԻՐԵ ԲԻԱՅԱՍԸ

Պուրսայ	
Վալիսի, լիպրա	55-58 հէքթ. 8.8.70 ֆր
Արապա, 55-60 հէքթ.	8-10.60:
Արքա	
Լիպրա 42-50 հէքթ.	4.60-5.20 ֆր:
Ֆասուլիս	
100 օդ. 17-22 ֆր.	մալընա կէօրէ:
Եուրպ	
Արապա 20-25. ֆիյաթ	3.60-4 ֆր.
Տարր	
Արապա 5-6. լիպրա 58.60. ֆր.	4.60-5:
Կիւնտէ 300-350 արապա	վէ 8-10
վալիս պուլզոտայ,	100-120 արապա
արապ կէլմէքտէ տիւր:	
Ֆասուլիս 70-80 արապա:	
Արապա մուսթիլէսի նաբլէօն 21 ֆր.	
հիսապ իլէ:	
Отоговорникъ М. СКОНОВЪ	
Печатница „Взаимность“—Варна	